

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 515/2024-17

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu (sudca spravodajca) a sudcov Ladislava Duditša a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného JUDr. Samuelom Baránikom, advokátom, Podjavorinskej 7, Bratislava, proti postupu Mestského súdu Bratislava IV (pôvodne Okresného súdu Bratislava I) v konaní vedenom pod sp. zn. B1-8C/192/2014 takto

r o z h o d o l :

- Postupom Mestského súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. B1-8C/192/2014 v časti týkajúcej sa rozhodovania o náhrade trov konania **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
- Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie v sume **1 000 eur**, ktoré **j e** mu Mestský súd Bratislava IV **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Mestský súd Bratislava IV **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania v sume **713,96 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa, skutkový stav veci a argumentácia sťažovateľa

- Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 24. septembra 2024 domáha vyslovenia porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti

v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom mestského súdu (pôvodne okresného súdu) v konaní vedenom pod sp. zn. B1-8C/192/2014 v časti týkajúcej sa rozhodovania o náhrade trov konania.

2. Z obsahu sťažovateľom podanej ústavnej sťažnosti a zo zistení ústavného súdu vyplýva, že ústavný súd už posudzoval postup mestského súdu v napadnutom konaní a svojím nálezom č. k. IV. ÚS 326/2023-26 z 10. augusta 2023 vyslovil porušenie základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, mestskému súdu prikázal, aby v napadnutom konaní konal bez zbytočných prietáhov, sťažovateľovi priznal finančné zadosťučinenie vo výške 2 000 eur a náhradu trov konania.

3. Sťažovateľ v aktuálne podanej ústavnej sťažnosti konštatuje, že aj napriek nálezu ústavného súdu č. k. IV. ÚS 326/2023-26 z 10. augusta 2023 a zákonnej povinnosti rozhodnúť o náhrade trov konania v lehote do 60 dní po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí podľa § 262 ods. 2 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“), nebolo do času opätovne podanej ústavnej sťažnosti 24. septembra 2024 rozhodnuté o náhrade trov konania, ktoré sťažovateľ vyčíslil už 16. októbra 2023 a urgoval rozhodnutie súdu osobitným podaním z 29. novembra 2023. Sumárne sťažovateľ uzavrel, že *„mestský súd síce po náleze ústavného súdu v merite skončil promptne, v štádiu rozhodovania o výške trov však opätovne možno hovoriť nielen o nerešpektovaní zákonných lehôt na rozhodovanie, ale aj o nerešpektovaní príkazu ústavného súdu. Vec s konštatovaním porušenia ústavných práv strany musí byť všeobecným súdom prioritizovaná.“*

4. V petite podanej ústavnej sťažnosti sťažovateľ ústavnému súdu navrhol, aby nálezom rozhodol o porušení jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom mestského súdu v napadnutom konaní, prikázal mu konať bez zbytočných prietáhov, priznal mu primerané finančné zadosťučinenie vo výške 1 000 eur a náhradu trov konania.

5. Ústavný súd uznesením č. k. IV. ÚS 515/2024-10 z 22. októbra 2024 ústavnú sťažnosť sťažovateľa podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu.

II.

Vyjadrenie mestského súdu

6. Mestský súd k podstate podanej ústavnej sťažnosti uviedol, že vo veci samej bolo rozhodnuté rozsudkom č. k. B1-8C/192/2014-238 z 25. augusta 2023, ktorý nadobudol právoplatnosť 23. septembra 2023, pričom následne bol vyhlásený doplniací rozsudok č. k. B1-8C/192/2014-250 z 10. októbra 2023, ktorý nadobudol právoplatnosť 26. októbra 2023. Mestský súd rozhodol o výške trov konania uznesením č. k. B1-8C/192/2014-266 z 11. novembra 2024, ktoré vydal vyšší súdny úradník. Mestský súd si je vedomý toho, že *„pri rozhodovaní o výške trov konania nebola dodržaná lehota, ktorú stanovuje § 262 ods. 2 Civilného sporového poriadku.“*, pričom zo súdnej praxe vyplynulo, že *„dodržanie tejto lehoty je častokrát prakticky nemožné, vzhľadom na kapacitné možnosti príslušného súdneho oddelenia a počet spisov, v ktorých je potrebné rozhodovať o výške*

trov konania.“. V naznačenom smere sa preto mestský súd nestotožnil s tvrdením sťažovateľa o rutinnej až mechanickej povahe rozhodovania o výške náhrady trov konania. Mestský súd ponechal na rozhodnutie ústavného súdu, či „*v danom prípade nedodržanie zákonnej lehoty na rozhodnutie o výške trov konania bez zohľadnenia ďalšieho spôsobilo porušenie základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov.*“.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

7. Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom mestského súdu v napadnutom konaní, aktuálne pre ústavnú sťažnosť a jej argumentáciu (§ 45 zákona o ústavnom súde), pri rozhodovaní o náhrade trov konania došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

8. Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu je účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (rovnako tak aj pri práve na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) v jeho všeobecnom poňatí odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia príslušného štátneho orgánu (I. ÚS 582/2015, I. ÚS 54/2016, I. ÚS 760/2016, I. ÚS 611/2017, IV. ÚS 21/2018, IV. ÚS 64/2020). Samotným prerokovaním veci na štátnom orgáne sa právna neistota osoby neodstráni. Ústavné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov (a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote) sa splní až právoplatným rozhodnutím štátneho orgánu, na ktorom sa osoba domáha odstránenia právnej neistoty týkajúcej sa svojich práv (pozri napr. IV. ÚS 535/2013, I. ÚS 582/2015, I. ÚS 54/2016, I. ÚS 760/2016, I. ÚS 611/2017, IV. ÚS 21/2018, IV. ÚS 64/2020).

9. Povinnosť súdu a sudcu konať vo veci bez prietahov vyplýva z Civilného sporového poriadku a je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného sporového konania v čl. 17, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb. Tento základný princíp konania je premietnutý do ďalších ustanovení Civilného sporového poriadku so zohľadnením osobitostí jednotlivých druhov konaní. Aj vo fáze rozhodovania o výške náhrady trov konania je súd povinný rešpektovať základný princíp hospodárnosti konania vyjadrený v čl. 17 CSP (IV. ÚS 58/2022, III. ÚS 512/2023). V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje aj na rozsudok v prípade Čičmanec proti Slovenskej republike (rozsudok z 28. 6. 2016 o sťažnosti č. 65302/11), ktorým Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) rozhodol okrem iného aj o tom, že dĺžka konania napadnutého sťažnosťou nespĺňala požiadavku primeranej lehoty podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (a to aj napriek skutočnosti, že toto konanie v čase podania ústavnej sťažnosti prebiehalo podobne ako v tomto prípade už len vo fáze týkajúcej sa trov konania). V bode 50 uvedeného rozsudku ESLP konštatoval, že čl. 6 ods. 1 dohovoru vyžaduje, aby všetky stupne konania týkajúce sa rozhodovania o občianskych právach a záväzkoch vrátane konania nasledujúceho po rozsudku v merite veci (čo zahŕňa aj fázu konania týkajúcu sa trov) boli rozhodnuté v primeranej lehote (rovnako tak aj IV. ÚS 58/2022, III. ÚS 223/2022, III. ÚS 512/2023).

10. Napadnuté konanie bolo v čase podania ústavnej sťažnosti vo veci samej právoplatne skončené (rozsudok mestského súdu č. k. B1-8C/192/2014-238 z 25. augusta 2023, ktorý nadobudol právoplatnosť 23. septembra 2023, v spojení s dopĺňacím rozsudkom č. k. B1-8C/192/2014-250 z 10. októbra 2023, ktorý nadobudol právoplatnosť 26. októbra 2023). Okresný súd v napadnutom konaní rozhodoval o náhrade trov konania v časovom intervale od 16. októbra 2023 do 11. novembra 2024 (uznesenie mestského súdu č. k. B1-8C/192/2014-266 z 11. novembra 2024, ktoré vydal vyšší súdny úradník), čo ústavný súd vníma ako následok už podanej ústavnej sťažnosti sťažovateľom, k čomu došlo 24. septembra 2024.

11. Z uvedeného je zrejmé, že právna istota sťažovateľa týkajúca sa práv, ktoré si uplatnil na súde, bola čiastočne dosiahnutá už pred podaním ústavnej sťažnosti a napadnuté konanie prebiehalo už len vo fáze týkajúcej sa rozhodovania o výške trov konania. Všeobecný súd rozhoduje o trovách konania podľa vopred ustanovených zásad a podľa úkonov, ktoré boli v konaní vykonané stranami sporu a ich právnymi zástupcami, preto ústavný súd postup pri rozhodovaní o trovách konania nepovažuje za právne zložitý a vykazujúci osobitnú náročnosť. Rozhodovanie o trovách konania je rutinnou záležitosťou každodennej praxe súdov, preto výrazné predĺženie postupu súdu v napadnutom konaní nie je dôvodné. S poukazom na uvedené je potrebné dospieť k záveru, že dĺžka napadnutého konania vo fáze rozhodovania o výške náhrady trov konania podľa § 262 ods. 2 CSP nebola závislá od skutkovej či právnej náročnosti prerokovávanej veci (rovnako tak aj IV. ÚS 58/2022, III. ÚS 223/2022, III. ÚS 512/2023, IV. ÚS 425/2024).

12. V nadväznosti na uvedené (bod 12) ústavný súd prízvukuje, že mestský súd rozhodoval v napadnutom konaní o náhrade trov konania už po prijatí novelizácie § 262 ods. 2 CSP (zákonom č. 201/2023 Z. z. z 18. mája 2023 účinným od 1. júla 2023), ktorá zaviedla povinnosť súdu prvej inštancie rozhodnúť o výške náhrady trov konania v lehote do 60 dní po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník. Táto povinnosť dopadala aj na postup mestského súdu v napadnutom konaní, pričom je zrejmé, že okresný súd túto zákonnú lehotu nerešpektoval, ale ju mnohonásobne prekročil. Nesplnenie povinnosti na rozhodnutie v zákonnej lehote 60 dní je umocnené aj nálezom ústavného súdu č. k. IV. ÚS 326/2023-26 z 10. augusta 2023, ktorým ústavný súd okrem iného aj prikázal mestskému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietáhov a práve z dôvodu uloženého príkazu mal mestský súd pristúpiť k rozhodovaniu o náhrade trov konania prednostne, čo však opomenul. Navyše ústavný súd už aj pred prijatím spomínanej novelizácie § 262 ods. 2 CSP prízvukoval povinnosť všeobecného súdu pristupovať k rozhodnutiu o náhrade trov konania rešpektovaním princípu hospodárnosti konania vyjadreného v čl. 17 CSP (IV. ÚS 58/2022, III. ÚS 223/2022).

13. V posudzovanej veci je východiskovou skutočnosťou (i) niekoľkonásobné prekročenie zákonnej lehoty na rozhodnutie o náhrade trov konania a (ii) nerešpektovanie príkazu ústavného súdu mestskému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietáhov vysloveného v náleze ústavného súdu č. k. IV. ÚS 326/2023-26 z 10. augusta 2023, v dôsledku čoho tak mestský súd namiesto zákonnej lehoty 60 dní rozhodoval o náhrade trov konania 1 rok (aj to len v dôsledku podanej ústavnej sťažnosti). V dôsledku tohto záveru tak postupom mestského súdu v napadnutom konaní v časti týkajúcej sa rozhodovania o náhrade trov konania došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy

a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

14. Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal. Keďže ústavný súd už v náleze č. k. IV. ÚS 326/2023-26 z 10. augusta 2023 prikázal mestskému súdu konať bez zbytočných prietáhov v napadnutom konaní, tejto časti ústavnej sťažnosti sťažovateľa nevyhovelo (bod 4 výroku nálezu).

IV.

Primerané finančné zadost'učinenie

15. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

16. Podľa § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, v ústavnej sťažnosti uvedie rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

17. Sťažovateľ požiadal o priznanie finančného zadost'učinenia vo výške 1 000 eur z dôvodu prietáhov mestského súdu v napadnutom konaní v časti týkajúcej sa rozhodovania o náhrade trov konania.

18. Cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (III. ÚS 45/2012, IV. ÚS 132/2012, I. ÚS 70/2012, I. ÚS 44/2018, IV. ÚS 95/2018, I. ÚS 341/2018, III. ÚS 187/2018, IV. ÚS 64/2020, tiež Zongorová proti Slovenskej republike z 19. 1. 2010, sťažnosť č. 28923/06 a Ďurech a ďalší proti Slovenskej republike zo 7. 7. 2009, sťažnosť č. 42561/04).

19. Ústavný súd sťažovateľovi priznal výšku primeraného finančného zadost'učinenia v ním požadovanej sume z dôvodu (i) niekoľkonásobného prekročenia zákonnej lehoty na rozhodnutie a (ii) nerešpektovania príkazu ústavného súdu mestskému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietáhov vysloveného v náleze ústavného súdu č. k. IV. ÚS 326/2023-26 z 10. augusta 2023 (bod 2 výroku nálezu).

V.

Trovy konania

20. Sťažovateľ v petite ústavnej sťažnosti navrhol, aby mu ústavný súd priznal náhradu trov konania.

21. Podľa § 73 ods. 1 zákona o ústavnom súde trovy konania pred ústavným súdom, ktoré vzniknú účastníkovi konania, uhradza účastník konania.

22. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

23. Ústavný súd priznal sťažovateľovi trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom za 2 úkony právnej služby vykonané v roku 2024, a to prevzatie a príprava zastupovania a písomné podanie sťažnosti ústavnému súdu podľa § 11 ods. 3 a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov vo výške 713,96 eur [za 2 úkony právnej služby patrí sťažovateľovi náhrada trov konania vo výške 686,50 eur a dvakrát režijný paušál vo výške 27,46 eur, spolu tak suma 713,96 eur (bod 3 výroku nálezu)].

24. Priznanú náhradu trov konania je mestský súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP).

25. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. novembra 2024

Libor Duľa
predseda senátu